

(Вечерње новости, 8.5.2010)

Деветог маја човечанство обележава годишњицу завршетка Другог светског рата у Европи. Русија, као и остале земље бившег СССР, прослављају 65 година од победе у Великом отаџбинском рату 1941-1945. године. Као и раније, то нам пружа могућност да се осврнемо на нашу заједничку европску историју, на догађаје из тог периода у свакој од земаља.

Велика победа има светски историјски значај. Она представља темељ савременог друштва. На том темељу изграђена је данашња Европа демократије, људских права, општепризнатих вредности.

Последице рата су ненадокнадиве: чудовишни људски, материјални, морални, цивилизацијски губици. Његов неизбрисив траг заувек ће остати у гробљима, споменицима, телесним повредама, разрушеним судбинама, неизлечивим болестима савести са којима се иде у гроб.

Светска трагедија!

Сада, са дистанце протеклих година, покушавамо да оценимо историјске узроке догађаја. Изнова тражимо одговоре на „проклета питања“: који су узроци рата? Да ли је светски покољ могао да буде спречен? Зашто је цена победе (при томе мислим и на своју земљу) била тако висока? Зашто покушавају да ревидирају резултате рата? Зашто у неким земљама живе и здраве присталице нацизма наилазе на подршку?

Корени Другог светског рата потичу од семена понижења које је посејано као резултат рата 1914-1918. године. То су вешто искористили фашисти, поставивши за циљ идеологију реваншизма ради остваривања својих тежњи. Управо је та агресивна природа фашизма и политика земаља „осовине“ постала праузрок новог рата. Историја је изрекла своју пресуду. Међународни војни трибунал у Нирнбергу квалификовао је поступке нацистичке Немачке, у вези са отпочињањем агресивног рата, као најтежи злочин против човечности. Ова пресуда је коначна, и на њу нема права жалбе. На томе је утемељена правна основа УН, у чијој Повељи се каже да је Организација створена

како би „спасла будућа поколења од несрећа рата, који је два пута током наших живота нанео човечанству невероватну несрећу“.

Да ли се рат могао избећи? Ако ћемо поштено, одговор је тежак. Исто толико колико је била тешка и атмосфера пре избијања рата. Покушаји да се Немачка заустави и да се створи систем колективне безбедности, пропали су због атмосфере дубоког узајамног неповерења које је тада владало у Европи. Због нескривеног националног егоизма и кукавичлука, свако је мислио само на себе. Нико никоме није веровао. Колико су вределе „гаранције“ неких земаља показало је њихово понашање током периода „чудног рата“ од септембра 1939. до маја 1940. године.

У оваквим условима Совјетски Савез био је приморан да са Немачком потпише споразум о ненападању. Тешка срца, да би се добило на времену. Савремена Русија дала је „пакту“ непристрасну оцену. А колико је држава исто тако савесно оценило поступке својих руководилаца тог времена? Због „грехова“ својих „вођа“ совјетски војници су, ослобађајући источну Европу, платили стотинама хиљада живота.

На души сваког мог сународника, попут тешког камена, лежи питање: због чега је толико наших пало? И узрок томе није један. Стаљинови злочини, грешке војсковођа, неспремност људи за рат.

У СССР је 22. јуна 1941. продрла одлично наоружана, готово петомилионска армија професионалаца, који су у претходне две године бацили на колена готово читаву Европу. За неколико недеља сломљене су и окупиране највеће европске земље. Сетите се: нешто пре тога неки су срамно бацили под ноге окупатора, без иједног пуцња, свој суверенитет и територијални интегритет. Само Енглези, заклоњени Ламаншом, и грчки и југословенски, а ако ћемо прецизније – углавном српски партизани, пружали су отпор непријатељу. Другим речима, против Совјетског Савеза била је Немачка која се ослањала практично на целу Европу. Као резултат тога, ратна економија Немачке порасла је неколико пута. Европски градови снабдевали су фашисте наоружањем (тенковима, авионима, самоходним артиљеријским оруђима), индустријским производима, испорукама сировина и намирница, радном снагом. У суштини, против СССР користио се економски потенцијал читаве континенталне Европе.

Осим стотина немачких дивизија, на совјетско-немачком фронту деловало је на десетине дивизија из држава сателита, као и „добровољачких“ јединица.

И читавој тој фашистичкој хорди, све до отварања другог фронта у Европи, супротстављала се практично само једна земља која је била у стању да их уништи – Совјетски Савез.

Првом ударцу нисмо одолели. Стотине хиљада се повлачило, бежало, падало у заробљеништво, било стрељано. И гинуло се, гинуло, гинуло. Крвава борба је највећу жестину доживела код Стаљинграда. Наредба Ј. Стаљина бр.227, одјекнула је као пуцањ: ни корак назад! Повлачити се даље – значи уништити себе и уништити Отаџбину! Паничаре и кукавице стрељати! Они који напусте своје позиције без наређења нека искупе кривицу у казним одредима. Позадинске јединице, задужене за хватање дезертера, шпијуна и диверзаната нека пуцају по својима.

И моји сународници поново су гинули и гинули.

Рат на истоку карактерисао се посебном жестином. Западне земље биле су окупирани уз пружање слабог отпора. У Совјетском Савезу не само да су освајане територије, већ су сви редом убијани. Словене, нас и вас, Србе, сматрали су нижом расом. Уништавали су нас са Јеврејима и Циганима. У непријатељској позадини народ је ратовао против Немаца, одлазио у партизане. Због тога су, као у Крагујевцу, узимали таоце и убијали их. Мучили, стрељали, вешали, спаљивали цивиле. На сваког убијеног војника (ми смо их изгубили осам милиона) било је по двоје убијених цивила. Два милиона их је погубљено у заробљеништву у Немачкој. Током 1.418 дана Великог отаџбинског рата, смрт је остварила „богат принос“ – преко 26 милиона погинулих грађана СССР!

Па због чега покушавају да ревидирају узроке рата, његову историју, резултате? Због чега негирају историјску правду, оправдавају издајнике и целате, рехабилитују колаборационисте? Због чега је ова тема постала предмет спекулација? Због тога што неки не желе да увиде своју одговорност, али имају жељу да је пребаце на другог. Због тога што постоји огромно искушење окористити се о људску трагедију, о сложене прекретнице у историји зарад политичких циљева данашње коњунктуре.

То није тако безазлено како се може чинити. Ревидирање прошлости пуно је болних последица за многе земље, за односе међу државама. Овакав историјски опортунизам у стању је да проузрокује нове линије поделе, рецидиве напетости, којих само што смо,

Поуке сурове историје

Пише: Александар Конузин
недеља, 09 мај 2010 11:47

чини ми се, успели да се решимо.

Дан победе представља повод да се још једном присетимо сурове историје нашег живота, да извучемо поуке из грешака како их више не бисмо понављали. То је и могућност да одамо почаст јунацима који су дали животе у борби против фашизма.